

Випробування та сертифікація. 2023. № 1. С. 25–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tc_2023_1_5

2. Подойніцин В. М. Досвід адміністративно-правового забезпечення стандартизації у сфері оборони НАТО та його імплементація у вітчизняне законодавство. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика).* 2018. Вип. 3–4. С. 138–144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/muvnudp_2018_3-4_21

3. Кривицький Ю. В. Демократичний контроль за сектором безпеки і оборони України в умовах його реформування. *Стан та перспективи реформування сектору безпеки і оборони України* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 30 лист. 2018 р.). Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2018. С. 305–307.

4. Мойсей Л. О. Україна та НАТО в контексті політики стандартизації: адміністративно-правові аспекти. *Наука і правоохорона.* 2018. № 3. С. 82–89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nip_2018_3_13

Дмитрук Ірина Романівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Мозоль Наталія Іванівна,
доцент кафедри історії та філософії
навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

РОЛЬ КОНСТИТУЦІЇ У СТАНОВЛЕННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Конституція України, як і будь-якої демократичної держави, займає верховенство в системі законодавства. Її норми є не лише вищими за інші закони, але й мають пряму дію, тобто не потребують додаткового тлумачення чи роз'яснення для застосування. Вона не лише регулює організацію державної влади, а й закладає основи функціонування громадянського суспільства. Конституційні норми, які мають пряму дію, визначають демократичний розвиток правової та політичної системи, впливаючи на темпи еволюції як державних інститутів, так і структур громадянського суспільства, зокрема політичних партій та професійних спілок. Конституція України – це єдиний, наділений найвищою юридичною силою нормативно-правовий акт, через який український народ і Українська держава виражають свою суверенну волю, утверджує основні

принципи суспільного та державного ладу, основи правового статусу особи і громадянина, визначає систему і функції органів державної влади й місцевого самоврядування, механізми реалізації державно-владних повноважень і територіальній устрій держави. Конституція є ключовим нормативно-правовим актом, що визначає права і свободи громадян, а також механізми їх реалізації. У контексті сучасних викликів, таких як децентралізація та потреба в активному громадському контролі, важливість цього питання зростає. Розвиток демократичних цінностей та інститутів громадянського суспільства є критично важливим для стабільності та прогресу України.

Конституція передбачає такі принципи для громадянського суспільства як наділення людей, незалежно від їх національності та статі, релігійної належності, кольору шкіри, їх суспільних інтересів і політичних уподобань, однаковими основними правами – і правами людини, такими як недоторканність особи, і громадянськими правами на участь в політичному та суспільному житті, на рівні умови підприємницької діяльності, а також правом на власну культуру [1, с. 26].

Громадянське суспільство в практичному, майже юридичному сенсі, – це деклароване Конституцією України, – все те загальне, що властиве всім людям, щоб потім дати їм свободу бути різними. У цьому, власне, і полягає один із найбільш важливих обов'язків держави – забезпечити свободу та безпеку цієї плюралістичної системи. Іншою мовою, це суспільство вільних людей, свобода котрих захищена державою через Конституцію [1, с. 26]. До того ж, саме нормами конституційного права закладається правовий фундамент побудови та розвитку громадянського суспільства [3, с. 112]. А громадянське суспільство – це, насамперед, вільний громадянин – патріот країни, приватна власність, підприємництво, вільна праця, політичний та ідеологічний плюралізм, вільні засоби масової інформації, місцеве самоврядування. Без громадянського суспільства немислима правова держава [5, с. 11].

Однак одне з найбільш важливих введень щодо громадянського суспільства в Україні стало введення в дію з 1 січня 2013 р. нового базового Закону України «Про громадські об'єднання» який був ухвалений Верховною Радою України 22 березня 2012 р. після тривалого експертного опрацювання та широкого громадського обговорення. Його розробниками свого часу були враховані основні європейські стандарти щодо законодавчого регулювання функціонування неурядових організацій та кращі європейські практики, тому Закон отримав майже виключно позитивні оцінки як вітчизняних, так і зарубіжних експертів, громадських активістів як такий, що суттєво наблизив українське законодавство до європейських критеріїв нормотворчості [2, с. 52].

На момент 2024 року громадянське суспільство, неурядові організації, інституції, волонтерські ініціативи під час широкомасштабного російського вторгнення в Україну продемонстрували стійкість і згуртованість, активність у вирішенні питань, які стосуються допомоги Збройним Силам України, розв'язанні гуманітарних проблем громад, спричинених російською військовою агресією. Активно розвивається волонтерський рух. У волонтерській діяльності почали брати участь багато громадян і громадянок, які раніше не долучалися до такого виду громадянської активності й не мали досвіду роботи в цій сфері [4,

с. 5]. Дивлячись на ці досягнення нашого українського народу я вважаю, що високий рівень самоорганізації українського суспільства під час війни є своєрідним феноменом і з точки зору реакції громадян на зовнішні загрози власній безпеці, і з позицій політичної науки в розрізі характеристик і властивостей демократичного устрою.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів до 2024 року щодо реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки» від 14 лютого 2023 р. № 160-р., висвітлено основні тенденції розвитку українського громадянського суспільства протягом 2022 – початку 2023 рр. У ньому визначено:

- ключові аспекти діяльності українських організацій громадянського суспільства у процесах реагування на кризу, спричинену повномасштабним воєнним вторгненням РФ в Україну;
- особливості розвитку волонтерського руху;
- діяльність неурядових інститутів у соціогуманітарній, інформаційній, культурній сферах;
- заходи з підтримки та збереження українського громадянського потенціалу задля забезпечення подальшої спроможності повоєнного відновлення України [6].

Отже, соціально-політична цінність Конституції України полягає в тому, що саме в її положеннях закріплено основні принципи конституційного ладу нашої держави. Йдеться про такі принципово важливі положення, як те, що сучасна українська держава є продовженням багатовікової історії українського державотворення, що вона є республікою, де носієм суверенітету та єдиним джерелом влади є лише український народ, що людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпеку визнають найвищою соціальною цінністю і що в цій державі має діяти принцип верховенства права.

При цьому державну владу в Україні здійснюють на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову, а сама держава визнає та гарантує місцеве самоврядування. Суспільне ж життя в Україні, відповідно до конституційних положень, ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності, держава не можна визнавати жодну ідеологію як обов'язкову тощо. Іншими словами, надзвичайно потужні та ємкі конституційні положення, які за вмілого та послідовного використання повинні забезпечити українському народові гідне цивілізованого світу існування. Цінність Конституції України як нормативно-правового акту полягає, насамперед, у її особливій правовій природі. Цей документ є основним законом держави, законом із вищою юридичною силою та таким, що має підвищений ступінь стабільності, порівняно з іншими нормативно-правовими актами. Тому без суворого дотримання правила щодо відповідності всіх законів і підзаконних нормативно-правових актів положенням Конституції (іншими словами – вищої юридичної сили Основного закону держави), сучасна демократична країна просто не зможе повноцінно функціонувати.

Список використаних джерел

1. Тетяна Подорожна Станіславівна :http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/1-6-2014/item/download/70_5b792e57f3cef2e1dd1f60da6a1c8de2
2. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні: загальні тенденції, регіональні особливості : аналіт. доп. - К.: НІСД, 2014. 78 с.
3. Лотюк О. До проблеми розуміння функцій громадянського суспільства // Право і громадянське суспільство. 2013. № 2. С. 96-103.
4. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні (2022-2024 рр.) : аналіт. доп. / [В. Г. Потапенко, Ю. А. Тищенко, Ю. Б. Каплан та ін.] ; за ред. В. Г. Потапенка, Ю. А. Тищенко, Ю. Б. Каплан. - Київ: НІСД, 2023. 91 с. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-05/ad_hromad_susp_03052024.pdf
5. Селіванов А.О. Конституція. Громадянин. Суд. Професійні та суспільні погляди. - К.: УАІД «Рада», 2009. 560 с.
6. <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-planu-zakhodiv-do-2024-roku-shc-a160r>

*Заболоцька Аліна Олександрівна,
здобувач ступеня вищої освіти магістр
навчально-наукового інституту інформаційної
безпеки та стратегічних комунікацій
Національної академії Служби безпеки України
Науковий керівник:
Столбовий Володимир Миколайович,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
навчально-наукового гуманітарного інституту
Національної академії Служби безпеки України,
доктор юридичних наук, професор*

ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ДУМКИ І СЛОВА В УКРАЇНІ

Право на свободу думки і слова є одним з основоположних прав людини, що лежить в основі демократичного суспільства. Дослідження еволюції правового регулювання свободи слова в Україні до моменту проголошення незалежності має важливе значення для розуміння сучасного стану даного права, виявлення тенденцій його розвитку та окреслення подальших перспектив вдосконалення нормативно-правової бази.

Ретельний аналіз нормативно-правових актів, що регулювали суспільні відносини у сфері реалізації права на свободу думки та слова в Україні протягом ХХ століття, дозволяє простежити еволюцію цього фундаментального права.